

Агоп Мелконян

Най-дългият смях

Човеците от племето Халмалаха бяха уловили огромен мамут и вече седмица, покорни и гладни, чакаха той да умре от раните си. Кроманьонският човек Хам-Хум Дългозъбия беше до гняв сърдит на този мамут, на неговия пронизителен реквием, защото днес му предстоеше да избере майка за своите деца. Искаше тя да бъде Ира-Маха, дълго се беше възхищавал на яките ѝ зъби, когато гризеше бамбук за десерт. При това Ира-Маха беше най-неокосмената в цялото селище.

Като дар за своята избраница Хам-Хум беше приготвил глинено гърне, магарешки череп, дървена статуетка на жена и плочка с причудливи надписи. Читателят едва ли помни, че тогава тези неща имаха свои чисто култови функции. Глиненото гърне беше символ на красотата, магарешкият череп – на трудолюбието, статуетката – на майчинството, а плочката символизираше неугасимия стремеж към познание. Писменост, разбира се, не съществуваше, но Хам-Хум бе овладян от някаква предисторическа графомания.

Когато Ира-Маха се показва, водена от върховния жрец и племенния оркестър, влюбеният кроманьонец изкрещя:

– О! (Това на техния език означава: Ти, най-зъбата измежду зъбатите!)¹

Ира – Маха поруменя и засрамено наведе очи.

– Въх! (Не бъди толкова нападателен!) – смърми го Жреца.

– Пъш, пъш! – изпъшка раненият мамут. Това на старомамутски е нещо като: „Жрецо, не се туткай, карай по късата процедура.“

– Юз? (Какво да направи за теб?) – погледна я изпитателно Жреца.

– Хе! (Да ми сваля звезди!) – неуверено промърмори Ира-Маха.

– Ууу! (Ах, колко си глупава! Нали ти казах, че ще се роди един Коперник, който ще докаже, че звездите са големи и горещи.)

– Алмаха? (А поне едно украшение от изсъхнали котешки опашки?)

– Е, писна ми! (Е, писна ми! – тези думи имат халмалахски произход.)

Раненият мамут продължаваше да реве и Хам-Хум усещаше как се изостря от гняв. А беше пролет. Цъфтяха парадокси и отротодокси, по клоните припяваха гласовити триглави славеи, по ливадите кротко пасяха гигантозаври. Огромни игуани дъвчеха замислено. Четирикраки циклопи летяха по спирали, а старците от племето се препичаха блажено по дърветата и се оплакваха от хрема. Жените събираха мушката и

1. Преводите не са дословни. – Б.а.

традисканции за салата (тогава Земята беше още плоска и халмалахските земеделци впрягаха костенурки).

– Лъм! (Сетих се! Нека аз зароя тези възливи негови подаръци в планината „Докъдето Ти Стига Погледа“, а той да си ги открие!)

Жреца се съгласи и Хам-Хум остана ерген. Защото колкото и да се отдалечаваше от селището, планината „Докъдето Ти Стига Погледа“ все оставаше пред него. И ровеше ли, ровеше. А Ира-Маха обикаляше селото и се смееше злорадо:

– Ха-ха! (Търси, търси!! Ще намериш опинците на времето! Всичко тече!)

– Panta rhei, както е казал още Хераклит. Граждани на Великия Рим, аз, Домициан, син на мъжествения Кантакулиан, който победи варварите от Север, както знаете, се занимавам с науките. В благородните си стремежи съм подкрепян от щедрата десница на патриция Кантон.

Така говореше мъдрият Домициан пред събралото се множество на площад „Великия триумвират“. О, вие не знаете колко много жителите на този град обичаха науката и пищните приказки!

– Ала да започнем от яйцето. Мъдрите атиняни чрез книгите – умовете на човечеството – ни завещаха: „Всичко, което е в земята, е от хората и за хората.“ Бедняците от селцето Рафаентин, което се намира под ръката на пресилния Септимий, ми предадоха една глинена ваза, която хилядолетия е усещала край себе си студената прегръдка на земята.

Вълна от възхищение пролази по гърба на тълпата.

– Но в нея нямаше нито папирус, нито златни монети!

Вълна от негодувание пролази по гърба на тълпата.

– А може би мислите, че прехваленият философ Тоскадот знае нещо за този къс глина? Нищо, граждани на Рим, нищо!

Вълна от насмешка пролази по гърба на тълпата.

– Тоскадот се старае да ни убеди, че всички предмети падали на земята с еднаква скорост. О, жалкий Тоскадот, ти не можеш да се похвалиш с мъдрост. А още по-малко с върна жена – Септимий сам се е убедил в това.

– Чуйте ме, триумфи на разсъдъка! – изкрещя от тълпата Тоскадот. – Веднъж този, един от многото велики Домициани, ме попита: „Знаеш ли, Тоскадот, защо живееш и защо ще умреш?“ И какво му отговорих? Казах му: „Живея, защото трябва да умра и ще умра, защото съм живял.“

Две вълни в противоположни посоки пролазиха по гърба на

тълпата.

– И знаете ли откъде научих това? От един подобен глинен съд. Защото някога хората ще изровят от земята чашата, с която обичаш да пиеш вино, Домициане, но от теб какво ще намерят? А жена ми действително изневерява, но питам ви, граждани, коя жена обича да прегръща мъдростта?

Вълна от възторг пролази по гърба на тълпата.

– Dixi! (лат. – Казах!)

Нищо не пролази по гърба на тълпата.

– Dixi.

Отец Климентин от светата обител „Сан Марко ди Джироламо“ беше разгневен.

– На свята обиколка по женските манастири ще мина аз! Снощи сънувах преблаг сън. Свети Доминик ми каза, че тази обиколка е богоугодна. Нещо друго из суетния мирски свят?

– Снощи поклонници донесоха магарешки череп.

– Господи, що за глупост!

– И аз сънувах преблаг сън снощи. Свети Доминик ми каза истината за този череп.

– Първо, свети Доминик снощи беше при мен и значи не е могъл да бъде едновременно и при теб. И второ, защо ще го казва направо на теб – аз съм игумен!

– Каза го!

– Лъжеш, отец Томазо. После иди да се причестиш. Свети Доминик ми каза, че нищо такова не ти е казал. И какъв е този череп?

– На магарето, с което Христос е влязъл в Ерусалим.

– А! – отец Климентин си плюна в пазвата. – А четиридесет и два сантиметра ли е дълъг?

– Точно четиридесет и два.

– С високо и умно чело?

– С високо и умно чело.

– С дълбоки, изразителни очи?

– Няма очи.

– А защо е умряло толкова далеч от Ерусалим?

– Тръгнало е на поклонение при папата и от старост.

– Видно – то е. Свети Доминик ми каза снощи, че това магаре е умряло вече. Пък и старичко беше. Даже вечният ни баща го направил светец. Значи продаваме блажените и лечебни магарешки мощи на

манастира „Сан Джулиан ди Марино“ срещу мед и вино. Ясно? Всемъдър и прещедър е бог, защото всичко на този свят е неговоооо...

– И черепът ли?

– Не богохулствай! За награда, че призна истината, ще те взема при новичките от „Санта Мария Новелла“. Да прочетем молитвите си и да спим. Колко пъстър е този свят. *Sol lucet omnibus.* (лат. Слънцето свети за всички.)

– *Sol lucet omnibus.* Колко пъстър е този свят! Той непрекъснато потвърждава теорията на моя учител Фройд.

Младият философ Моргенщайн беше възбуден. Днес той защитаваше докторската си дисертация на тема: „Полът като диктатор в психиката на кроманьонския човек.“

– Научните списания съобщиха, че е открита при разкопки в Италия фигурка на жена с подчертани полови белези. Какво значи това? В онази епоха, когато религията и моралът не са изиграли още фаталната си роля на властелини в психиката на човека, целият негов вътрешен свят е бил една развихрена стихия на първичните животински нагони. Разкъсването от противоречиви тенденции психика на кроманьонския човек се разделя на два самостоятелни пласта: „то“, в който пласт господствуват кръвосмесителните и агресивни побуди, и „аз“, който става носител на обществените морал. В „то“ тържествуват инфантилните канибалистични, нарцисистични и едипови комплекси. „Изтласкването“ е все още слабо и всеки акт приема посока към Ерос или Танатос. Всичко е подсъзнание!

– А под какво се намира това подсъзнание, щом няма съзнание? – обади се някакво припряно старче от публиката.

Моргенщайн ставаше все по-развълнуван.

– Представете си: зима, студена пещера, глад. Кроманьонецът токущо е оглозгал с хото баща си. Той копнее за своята майка, мозъкът му е завладян от страстта да я притежава. Към нея той има сексуални стремежи от кърмаче...

– Не! – подскочи опонентът Нахтщайн. – Представете си пролет, лалета, тънкогласи синигери. Човекът е сит, не мислил за мамути и корени. Тишина. Световна тишина. Той съзерцава небето, търси вечната хармония на Красотата и Доброто и излива своята душа в този възхитителен химн на човешкия стремеж към идеала... О, Моргенщайн, нека така да е било. Той е знаел, че времето е безпощадно, и затова е възплътил

себе си в жалката глина. Verba volant, scripta manent. (лат. – Думите отлитат, написаното остава.)

Женева. Двадесет и четвърти международен симпозиум по машинно разчитане на стари надписи. Хотел „Империял“, 17.47 часа по средноевропейско време.

– Ние мислим, че откриването на тази плочка е голям успех за археологията. Защото древните са казали: Verba volant, scripta manent. Но смеем да твърдим, че плочката не носи онази информация, за която докладва колегата Дюбоа. Ние разчетохме този странен надпис с IBM. На плочката пише: „Днес ще бъде утре. Колко си хубава, Шане.“

– Обърнете внимание, Джойман, че според Шенън, ролята на статистическите връзки в езика се оценява от излишъка на информация, равна на единица минус отношението... Аз приложих съвършен логиколингвистичен анализ и разчетох: „Улових два заека и килограм гасена вар.“

– Увличате се, Пиридис – поде Сойото. – Игрек на алфа е по-малко от минус ку минус единица минус ку в затворената област от ку до минус ку върху ку. И не следите научната информация. Преди четиринадесет минути и половина нашите списания отпечатаха превода на разчетения надпис: „Земята е много стара и всичко е трап.“ Надписът е отпреди 40 055 години.

– Преди 40 056!

– Преди 40 057!

Сякаш още чувам как Ира-Маха обикаля селото и се смее злорадо:

– Ха-ха! (Търси, търси!! Ще намериш опинците на времето! Всичко тече!)

КРАЙ

© 1980 Агоп Мелкоян

Сканиране: Преслава, 2006

Агоп Мелкоян, Спомен за света – сборник разкази и новели, изд. Отечество, 1980

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/476>]